

Biedrība „Latvijas Aitu audzētāju asociācija”
Reģ. Nr. 40008041914
Adrese: ”Klimpas”, Jeru pagasts Rūjienas novads, LV – 4234

Pārskats par Vācijas merino vietējās aitu šķirnes audzēšanas programmas īstenošanas rezultātiem 2019. gadā

Audzēšanas programmas virsmērķis - audzēt un pavairot Latvijas klimatiskajiem apstākļiem piemērotas tīršķirnes Vācijas merino vietējās šķirnes aitas.

Programmas mērķis - veidot auglīgus, no *Maedi -Visna* slimības brīvus, SKREPI rezistentus šķirnes aitu ganāmpulkus.

Uzdevumi:

1. kāpināt aitu māšu auglību vidēji šķirnes populācijā līdz 180% un jēru saglabāšanu līdz 90%;
2. saīsināt starpatnešanās perioda ilgumu (izmantojot aitu meklēšanās nesezonalitāti);
3. no vienas aitu mātes gadā līdz atšķiršanai izaudzēt 1.7 jērus, iegūstot 40 kg jēru dzīvmasu 70 dienu vecumā;
4. uzlabot audzējamo aitu ātraudzību un kvalitāti, sasniedzot dzīvmasu vērtējot no 60.0 līdz 65.0 kg;
5. turpināt audzējamo aitu un teķu eksterjera uzlabošanu, izmantojot eksterjera lineāro vērtēšanu;
6. nodrošināt vaislas teķu pārbaudi pēc pēcnācēju kvalitātes teķu pārbaudes stacijā un šķirnes aitu audzēšanas saimniecībās;
7. šķirnes populācijas pavairošanai izmantot augstvērtīgus, *Skrepi* rezistentus (R₁), selekcijai vēlamus (R₂) un tikai izņēmumos gadījumos neitrālus (R₃) sertificētus vaislas teķus.

Programmas īstenošanā 2019. gadā piedalījās 2 aitu audzētāji, kopējais novērtēto aitu māšu skaits **197** (2. tab.). Salīdzinot ar 2018. gadu audzētāju skaits nav mainījies, bet programmas īstenošanā izmantoto aitu māšu skaits samazinājies par 38. Negatīvi vērtējama aitu māšu auglības samazināšanās un rezultātā arī uz vienu aitu māti saglabāto jēru skaits un metiena dzīvmasa 70 dienu vecumā.

Pārskata periodā novērtētas 60 audzējamās aitas un 10 audzējamie teķi, kas salīdzinot ar 2018. gadu ir attiecīgi par 3 aitām un 5 teķiem vairāk.

Ciltsgrāmatā uzņemtas 35 aitas un 20 teķi, bet zootehniskie sertifikāti izrakstīti 14 dzīvniekiem. Programmas īstenošanas rezultātu kopsavilkums redzams 1. tabulā.

Ciltsdarba programmā izvirzītie mērķi un sasniegtie rezultāti

Programmā izvirzītie mērķi		Sasniegts 2019. gadā	Salīdzinājums ar izvirzīto mērķi
Kāpināt aitu māšu auglību vidēji šķirnes populācijā	180%	158.4%	-21.6%
Izaudzēt kvalitatīvus jērus pie mātēm, sasniedzot jēru metiena dzīvmasu 70 dienu vecumā	40.0 kg	35.4 kg	-4.6 kg
Sasniegt audzējamo aitu vidējo dzīvmasu gada vecumā vismaz	60 – 65 kg	62.3	audzējamo aitu un teķu dzīvmasa tiek vērtēta uzsākot vaislas darbību
Audzējamie teķi		80.8	
Nodrošināt vaislas teķu pārbaudi pēc pēcnācēju kvalitātes stacijā „Klimpas”		nav vērtēti	
Turpināt uzlabot audzējamo aitu un teķu eksterjera uzlabošanu, izmantojot eksterjera lineāro vērtēšanu		novērtētas 60 aitas un 10 teķi	galvenās ir kāju problēmas
Izmantot šķirnes populācijas pavairošanai augstvērtīgus, pret <i>Skrepi</i> rezistentus (R ₁), selekcijai vēlamus (R ₂) un tikai izņēmumu gadījumos neitrālus (R ₃) sertificētus vaislas teķus		sertificēti 5 vaislas teķi, no tiem R1 genotips – 1 un R2 – 4 teķiem	
Ciltsgrāmatā uzņemti - 55		35 aitas un 20 teķi	
Sagatavoti zootehniskie sertifikāti - 14		10 aitām un 4 teķiem	
Vaislas darbībai atbilstošiem 121 jēram noteikts <i>Skrepi</i> genotips		R1 – 28, R2 – 70, R3 - 23	
DNS testa noteikšanai sagatavoti un uz laboratoriju nosūtīti asiņu paraugi		41	

Pēdējo 5 gadu laikā programmas īstenošanā izmantoto aitu māšu skaits un auglība apkopoti 2. tabulā.

Aitu māšu skaits un vidējie produktivitātes rādītāji

Pārraudzības gads	Šķirnes audzētāju skaits	Aitu māšu	
		skaits	vidējā auglība, %
2014./2015.	2	289	168.5
2016./2016.	1	-	-
2016./2017.	1	79	155.7
2018./2018.	2	235	169.2
2018./2019.	2	197	158.4

Jēru izaudzēšanas rezultāti apkopoti 3. tabulā. Aitu māšu auglībai samazinoties, arī jēru dzīvmasa 70 dienu vecumā ir samazinājusies. Parasti šīm pazīmēm ir negatīva sakarība, samazinās auglība, palielinās jēru dzīvmasa. Iegūtie rezultāti norāda uz nepietiekamu jēru ātraudzību zīdīšanas periodā, ko varēja ietekmēt aitu māšu pienīgums.

Jēru vērtēšanas rezultāti 70 dienu vecumā

Pārraudzības gads	Novērtēti jēri pārrēķinot uz 1 aitu māti	Jēru dzīvmasa uz aitu māti 70 dienu vecumā, kg	Jēru dzīvmasa koriģēta uz 70 dienu vecumu, kg	
			aitas	teķi
2014./2015.	1.4	36.75	23.8	26.0
2015./2016.	-	-	-	-
2016./2017.	1.5	30.54	20.2	21.3
2017./2018.	1.6	38.30	23.5	25.1
2018./2019	1.5	35.40	22.2	23.6

Audzējamo aitu kopvērtējums klasēs apkopots 4. tabulā. Audzējamās aitas tika vērtētas 3 audzētāju ganāmpulkos. No 67 novērtētajām aitām 74.6% bija EI klases, 20.9% pirmās klases un 4.5% brāķētas aitas. Pozitīvi jāvērtē EI klases aitu īpatsvara palielinājums, salīdzinot ar 2018. gadu. Aitu vidējā dzīvmasa par 5 kg lielāka. Iegūtie rezultāti apstiprina, ka jēri ar lielāku dzīvmasu 70 dienu vecumā, optimālos ēdināšanas apstākļos, saglabā augšanas tempu arī vēlākā laika posmā.

4. tabula

Audzējamo aitu skaits, dzīvmasa un ģenētiskās kvalitātes vērtējums

Pārraudzības gads	Audzētāju skaits	Audzējamo aitu produktivitāte un vērtējums				
		skaits	EI klase, %	I klase, %	II klase, %	vidējā dzīvmasa, kg
2014./2015.	2	287	50.9	43.5	4.9	78.8
2015./2016.	-	-	-	-	-	-
2016./2017.	1	51	84.3	15.7	0.0	58.8
2017./2018.	2	64	65.6	25.0	9.4	57.3
2018./2019.	3	67	74.6	20.9	0.0	62.3

Vilnas kvalitāte un eksterjera pazīmes novērtētas 60 aitām. Identificētās eksterjera kļūdas un to biežumi apkopotas 4. tabulā.

4. tabula

Audzējamo aitu eksterjera vērtēšanas rezultātā identificēto kļūdu un nepilnību kopsavilkums

Vecums vērtējot, mēneši						
9-12		13-18				
skaits	vidējā dzīvmasa, kg	skaits	vidējā dzīvmasa, kg	Eksterjera kļūdas un nepilnības		
				kods	kļūdas biežums, reizes	kļūdas raksturojums
4	58.7	56	62.0	14	7	mucveida kāju stāvotne
				12	5	x veida kāju stāvotne
				13	14	zobenveida kāju stāvotne

No audzējamām aitām 93% novērtētas 13 – 18 mēnešu vecumā, kad vidējā dzīvmasa bija 62.0 kg. Visas identificētās kļūdas saistītas ar kāju kvalitāti. Biežāk satopamā kļūda ir zobeneida kājas, kas identificēta 14 gadījumos.

Pārskata periodā novērtēti 10 audzējamie teķi, ar vidējo dzīvmasu 80.8 kg (5 tab.). Iegūtā dzīvmasa ir lielākā pēdējo 5 gadu laikā.

5. tabula

Audzējamo teķu vidējā dzīvmasa vērtēšanas laikā

Pārraudzības gads	Audzējamo teķu	
	skaits	vidējā dzīvmasa, kg
2014./2015.	22	72.0
2015./2016.	-	-
2016./2017.	-	-
2017./2018.	5	77.3
2018./2019.	10	80.8

Visi teķi novērtēti vecumā no 13 līdz 18 mēneši (6. tab.). Vērtētajiem teķiem, 3 gadījumos identificētas kāju problēmas.

6. tabula

Audzējamo teķu eksterjera vērtēšanas rezultātā identificēto kļūdu un nepilnību kopsavilkums

Vecums vērtējot 13-18 mēneši				
Skaits	vidējā dzīvmasa, kg	kļūdu kods	Eksterjera kļūdas un nepilnības	
			kļūdu biežums, reizes	kļūdas raksturojums
10	80.8	11	1	mīksti vēzīši
		12	1	x veida kāju stāvotne
		14	1	mucveida kāju stāvotne

Iegūtais eksterjera kļūdu apkopojums liecina, ka galvenā vērība Vācijas merino vietējās šķirnes aitu selekcijā jāpievērš kāju kvalitātei.